

Сучасна філософія з 40 – х рр. ХІХ до наших днів

Розпочинається з критиці класичної
філософії, передусім, раціоналізму
Гегеля

*«Усе дійсне - розумно,
усе розумне - дійсно»*

- Раціональна філософія намагалась знайти постійне, незмінне начало, яке зумовлює сутність та закономірний розвиток усіх сфер буття;
- розкриває світ як діяльність людського духу за законами Розуму, Істини, Добра та Краси
- Розум є вищою та найціннішою властивістю людства, здатним висвітлювати глибинну сутність буття та визначати моральні засади та ціннісні орієнтири людини, організовувати її життя
- Наука є універсальним, абсолютним та самодостатнім засобом орієнтування у світі

Причиною розповсюдження нового типу філософствування у ХХ ст стало зневір'я широких мас у ідеалах раціоналізму

Перші твори:

1819 - «Світ як воля та уявлення»

Артур Шопенгауер – засновник волюнтаризму та ірраціональної філософії

1841 – «Сутність християнства»

1843 – «Або - або»

Сьорен К'єркегор – засновник екзистенціалізму

Загальні риси сучасної філософії

1. Проблематика носить загальнопланетарний, глобальний характер (космополітизм)
2. **Антропо-логізм**
  - Неможливо визначати будь-які сфери буття безвідносно до людського сприйняття та уявлення
  - Можна знати лише про те, що увійшло у контекст (текст) особистісного сприйняття
  - Завдання філософії – не пізнання об'єктивного світу, а визначення форм та норм побудови індивідуально-неповторного світу особистості,
3. Відношення до науки (сцієнтизм та антисцієнтизм)
  - Наукове пізнання обмежене (“Знання є феномен істини”)
  - Немає чітких критеріїв (концепції істинності: кореспондентська (класична) конвенціональна, прагматична, когерентна)
  - морально нейтральне (чи несе науковець відповідальність за використання його винаходу)
  - Раціонально-теоретичне пізнання відчужує від світу та має бути заміненим на емоційне-чуттєве відношення: засіб досягнення дійсності – переживання

Особливості антропологізму сучасності

- Сфера людини та суспільного буття не зумовлені законами природи
- Людське буття відносно самостійне та характеризується здатністю до саморозвитку та самовизначення
- Носить спонтанний, не детермінований характер (діалектика – синергетика*)
- “ Людина це символічна істота ” (Е.Кассіреп)
- “ Ера симулякрів “ (“ Симулякр це зовсім не те, що приховує істину, - це істина, яка приховує, що її немає ” Ж. Бодрійяр)
- “ Децентралізація ”, відмова від метафізичних засад цілісності світу та людини
- “ Деконструкція ”: людина характеризується не терміном “індивід” , а “дивід”, тобто як «сукупність усіх феноменів та проявів» (постмодернізм)

* (теорія самоорганізації систем різної складності та природи))

Основні школи а представники сучасної філософії

Марксизм

- К. Маркс “ Капітал ”, “ Економічно-філософські рукописи 1844 р.”
- Ф. Енгельс “ Діалектика природи ”, “ Людвіг Фейєрбах та кінець німецької класичної філософії ”
- Основні поняття: діалектичний матеріалізм, суспільно-економічні формації, відчужена праця, виробничі сили та виробничі відношення, практика, соціальна революція

Позитивізм: «Наука – сама собі філософія»

- О. Конт “ Позитивна філософія ”: “ назад до досвіду ”.
- Основні поняття: відмова від метафізичних абстракцій, “ три стадії розвитку суспільства ”
- Г. Спенсер, Д. Мілль – розвиток соціології та політології

Неопозитивізм (аналіз структур мови та мислення)

- Л. Вітгенштейн “ Логіко – філософській трактат ”
- Б. Рассел “ Історія західної філософії ”, “ Мистецтво мислити ” (парадокси Рассела, чайник Рассела...)

Структуралізм (К. Леві-Строс, М. Фуко “ Слова та речі”)

Основні школи та представники сучасної філософії

“ Філософія життя ”: «Нема буття, є тільки становлення»

- А. Бергсон “ Творча інтуїція ”, буття як становлення, пізнання як переживання, “ життєвий потік ”
- В. Дільтей “ Виникнення герменевтики ”

“ Філософія волі ” (волютаризм)

- А. Шопенгауер “ Світ як воля та уявлення ”: “ воля до життя ”, “ світова воля ”
  - Ф. Ніцше (1844 - 1900) “ Генеалогія моралі ”, “ По той бік добра та зла”, “ Народження трагедії ”, “ Так сказав Заратустра “, “ Воля до влади ”
- “ Цінність людини полягає не в тому, що вона є, а в тому, чим вона може стати ”*

Основні поняття: “ воля до влади ”, “ надлюдина ”, подвійна мораль, переоцінка цінностей, “ Бог помер ”

“ Я знаю свою долю. Моє ім'я будуть згадувати у зв'язку з кризою, якої ще не було. Я не людина, Я – динаміт ”

Основні школи а представники сучасної філософії

Психоаналіз

- З. Фрейд “ Я та Воно ”, “ Майбутнє однієї ілюзії ”, “ Тлумачення сновидінь ”, “ По той бік задоволення ”

Основні поняття: “ Я ”, “ Воно ”, “ Над – Я ”, “ несвідоме ”, лібідо, танатос, “ комплекс Едіпа ”, “ комплекс Електри ”, механізми витіснення, сублімація

- К. Юнг “ Архетипи і колективне несвідоме ”
- Еріх Фромм “ Марксова концепція людини ”, “ Втеча від свободи ”, “ Мати чи Бути ”, “ Мистецтво любові ”

Основні школи а представники сучасної філософії

Екзистенціалізм: «Існування передує сутності»

- Сьорен К'єркегор “ Або-або ”, “ Страх та тремтіння ”, “ Щоденник спокусника ”, “ Найнещасливіший ”: екзистенціальна діалектика, відчай
- М. Гайдеггер “ Буття та час ”: екзистенція, “ турбота ”, Dasein, Das Man
- К. Ясперс “ Зміст та призначення історії ”: “ межова ситуація ”, філософська віра, “ осьовий час ”
- Жан – Поль Сартр “ Буття та Ніщо ”, “ Екзистенціалізм – це гуманізм ”, “Нудота”, “ Стіна ”, “ Володар мух ”: свобода, інші, проект
- А. Камю “ Бунтівна людина ”, “ Сторонній ”, “ Чума ”: абсурд
- М. Бердяєв “ Філософія свободи ”, “ Сенс історії ”, “ Самопізнання ”, “ Я та світ об'єктів ”, “ Світосприйняття Достоєвського ”
- Ф. Достоєвський “ Ідіот”, “ Брати Карамазови ”, “ Село Степанчиково ” “ Біси ”, “ Злочин і кара ”
- Л. Шестов “ Апофеоз безпідставності ”, “ На весах Іова”

Основні школи а представники сучасної філософії

Прагматизм: «Вірування керують нашими бажаннями та спрямовують дії»

Ч. Пірс “ Як зробити наші думки ясними ”

В. Джеймс, Д. Дьюї

Постмодернізм: «Ані Бога, ані Розуму»

Р. Барт “ Смерть автора ”

Ж. Бодрійяр “ Симулякри та симуляції ”,

М. Фуко “ Слова та речі ”, “ Наглядати та карати ”, “
Історія сексуальності ”

Ж. Лаккан,

Ж. Дерріда